

เอกสารวิชาการ เรื่อง “ความเท่าเทียมในทางการเมือง : การดำเนินการตามปฏิญญาปักกิ่งภายหลังการประกาศใช้”

โดย คณะทำงานจัดทำเอกสารวิชาการด้านสตรี
เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบันนิติบัญญัติ
ของสำนักงานคณะกรรมการรัฐสภาระหว่างประเทศ

บทนำ

นับตั้งแต่ปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการ (Beijing Declaration and Platform for Action) ได้รับการรับรองเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๓๘ ในการประชุมระดับโลกว่าด้วยเรื่องสตรี ครั้งที่ ๔ (The Fourth World Conference on Women) ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ให้การรับรองปฏิญญาฯ ดังกล่าว คณะทำงานจัดทำเอกสารวิชาการด้านสตรีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบันนิติบัญญัติของสำนักงานคณะกรรมการรัฐสภาระหว่างประเทศจึงได้หยิบยกนำประเด็นเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมในทางการเมืองของสตรีมาศึกษาวิเคราะห์ในมิติต่าง ๆ ถึงการพัฒนาการของสตรีไทยในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอันจะนำไปสู่ความเท่าเทียมระหว่างเพศในทางการเมือง

ความเท่าเทียมในที่นี้ เมื่อพิจารณาตามคำแปลของคำว่า “Equality” จากพจนานุกรมออนไลน์ Lexico (Powered by Oxford) แปลว่า “The state of being equal, especially in status, rights, and opportunities.” (เว็บไซต์ URL <https://www.lexico.com/en/definition/equality>) หรือ “สถานะของความเท่ากัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสถานะ สิทธิ และโอกาส” และพจนานุกรมของมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ให้คำนิยามว่า “the right of different groups of people to have a similar social position and receive the same treatment” หรือแปลได้ว่า “สิทธิของกลุ่มคนต่าง ๆ ในการที่จะมีสถานะทางสังคมที่คล้ายคลึงกันและได้รับการปฏิบัติที่เหมือนกัน” ดังนั้น ความเท่าเทียมในทางการเมืองในหัวข้อที่กำหนดไว้ในการประชุมสหภาพรัฐสภาสตรีจึงน่าจะหมายถึงการมีสถานะ สิทธิ โอกาส และได้รับการปฏิบัติในทางการเมืองที่เท่ากันระหว่างเพศหญิงและชายทั้งในด้านของจำนวนของสตรีที่เป็นสมาชิกรัฐสภาและการดำรงตำแหน่งในหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งสามารถทำการตัดสินใจในเรื่องสำคัญได้เท่าเทียมกับเพศชาย เช่น ตำแหน่งประธานคณะกรรมการธิการ เป็นต้น

ปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการ

ปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการ มีสาระสำคัญคือ เพื่อบรรลุเป้าหมายความเท่าเทียม การพัฒนา และสันติภาพสำหรับผู้หญิงทุกคนในทุกหนแห่ง อย่างไรก็ตามยังคงตระหนักว่าความเหลื่อมล้ำระหว่างหญิงและชายยังคงมีอยู่ ความยากจนที่มีเพิ่มมากขึ้นจะเป็นเหตุให้ความเหลื่อมล้ำเกิดขึ้นมาอีก จึงต้องร่วมมือกันแก้ไขข้อจำกัดและอุปสรรครวมทั้งเสริมพลังอำนาจให้ผู้หญิงทุกคนทั่วโลก การเสริมพลังอำนาจให้แก่สตรีและการมีส่วนร่วมของสตรีในทุกวงสังคมบนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียม รวมถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการเข้าถึงอำนาจล้วนเป็นพื้นฐานในการบรรลุความเท่าเทียม การพัฒนา และสันติภาพ นอกจากนี้ ในปฏิญญาปักกิ่งฯ ยังได้ระบุชัดว่า สิทธิสตรีเป็นสิทธิมนุษยชน การขจัดความยากจนโดยการพึ่งพาการเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีความยั่งยืน การพัฒนาทางสังคม การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และความยุติธรรมทางสังคม จำเป็นต้องมีผู้หญิงร่วมพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม การให้พลังอำนาจยังรวมถึงการให้สตรีมีสิทธิที่จะควบคุมสุขภาพของตนเองในทุกด้านโดยเฉพาะสิทธิในด้านการเจริญพันธุ์ นอกจากนี้ ยังต้องการให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการออกแบบ ดำเนินการและติดตามการส่งเสริมนโยบายและแผนงานที่คำนึงถึงมิติทาง

เพศ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในภาคประชาสังคม โดยเฉพาะกลุ่มและเครือข่ายด้านสตรี องค์กรเอ็นจีโอ และ องค์กรจากชุมชนต่าง ๆ โดยการร่วมมือกับภาครัฐเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินการตามปฏิญญาปักกิ่งฯ ทำให้เกิดความมั่นใจว่าผู้หญิงและเด็กหญิงมีสิทธิมนุษยชนทุกอย่างอย่างสมบูรณ์และมีเสรีภาพขั้นพื้นฐานและอาจ ดำเนินการต่อการละเมิดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานนี้ ให้มีการดำเนินทุกมาตรการต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อขจัด การเลือกปฏิบัติต่อสตรีและเด็กหญิงในทุกรูปแบบและขจัดอุปสรรคที่มีต่อความเท่าเทียมทางเพศและการเสริมพลังอำนาจแก่สตรี ทั้งนี้ให้มีการส่งเสริมให้บุรุษได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในทุกเรื่องที่จะนำไปสู่ ความเท่าเทียมอย่างเต็มที่ด้วย ส่งเสริมความเป็นอิสระในทางเศรษฐกิจของผู้หญิง เช่นให้มีการจ้างงาน ส่งเสริม การพัฒนาที่ยั่งยืนที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ให้สตรีมีบทบาทนำในขบวนการสันติภาพ ทั้งหญิงและชาย สามารถเข้าถึงการศึกษาและการดูแลสุขภาพอย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงส่งเสริมการอนามัยเจริญพันธุ์ของผู้หญิง นอกจากนี้ ในปฏิญญาฯ ยังได้เรียกร้องให้มีหลักประกันในการเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจของสตรี เช่น ที่ดิน สินเชื่อ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การฝึกอาชีพ ข้อมูล การสื่อสาร และตลาดต่าง ๆ อย่างเท่าเทียม (Beijing Declaration and Platform for Action, 1995)

ในส่วนของแผนปฏิบัติการปักกิ่งครอบคลุมข้อกังวลสำคัญ ๑๒ ประการ ได้แก่ (๑) สตรีและความยากจน (๒) การศึกษาและการฝึกอบรมสำหรับสตรี (๓) สตรีและสุขภาพ (๔) ความรุนแรงต่อสตรี (๕) สตรี และความขัดแย้งทางอาวุธ (๖) สตรีและเศรษฐกิจ (๗) สตรีกับอำนาจในการตัดสินใจ (๘) กลไกทางสถาบัน เพื่อความก้าวหน้าของสตรี (๙) สิทธิมนุษยชนของสตรี (๑๐) สตรีและสื่อ (๑๑) สตรีและสิ่งแวดล้อม และ (๑๒) เด็กผู้หญิง ทั้งนี้ข้อกังวลแต่ละข้อจะระบุวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์และกำหนดการดำเนินการเพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ทั้งโดยรัฐบาล สถาบัน องค์การระหว่างประเทศ ภาคเอกชน รวมถึงเอ็นจีโอต่าง ๆ เป็นต้น (Beijing Declaration and Platform for Action, 1995)

การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของสตรีที่ปรากฏในปฏิญญาปักกิ่งฯ

จากการศึกษาปฏิญญาฯ ในส่วนของสตรีกับการเมือง ปฏิญญาฯ ระบุว่า การมีส่วนร่วมของผู้หญิง ในการตัดสินใจสำคัญ ๆ ที่จะทำได้เต็มที่และเท่าเทียมกับชายโดยเฉพาะในทางการเมืองนั้นยังไม่บรรลุผล (วรรค ๑๕) แม้ว่าจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งในเกือบทุกประเทศจะเป็นผู้หญิงประมาณครึ่งหนึ่งก็ ตาม แต่ผู้หญิงก็ยังเป็นผู้สมัครในตำแหน่งต่าง ๆ ในภาครัฐอยู่ค่อนข้างน้อยมาก รูปแบบการทำงานแบบ ดั้งเดิมของพรรคการเมืองและโครงสร้างของรัฐบาลยังคงเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในภาครัฐ เป็นไปได้ว่าผู้หญิงอาจถูกทำให้หมดกำลังใจในการที่จะดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งมาจากทัศนคติและการ ปฏิบัติที่เลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง นอกจากนี้ ผู้หญิงยังมีภาระรับผิดชอบต่อครอบครัวและต้องเลี้ยงลูก (วรรค ๑๘๒) นอกจากทัศนคติการเลือกปฏิบัติที่สร้างความเหลื่อมล้ำดังกล่าวแล้ว การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบที่ไม่ เท่ากันในครอบครัวก็เป็นสิ่งที่จำกัดศักยภาพผู้หญิงในการที่จะหาเวลาเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการมี ส่วนร่วมในการตัดสินใจในหน่วยงานภาครัฐด้วย

นอกจากนี้ คำว่า “การมีส่วนร่วม” (participation) ของสตรีในปฏิญญาฯ หมายถึงถึงการมีส่วนร่วม ร่วมในการตัดสินใจที่สำคัญหรือการมีอำนาจในการตัดสินใจของผู้หญิงซึ่งควรจะต้องดำรงอยู่ในตำแหน่งสำคัญ เน้นการให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ให้ผู้หญิงเข้าถึงอำนาจ (วรรค ๑๓) อีกทั้ง ปฏิญญาฯ ยัง ได้กล่าวถึงปัญหาดังกล่าวของสตรีว่า นับตั้งแต่ปี ๒๕๑๘ ตลอดชีวิตของผู้หญิงยังต้องพบเจอกับทัศนคติที่เต็ม ไปด้วยการเลือกปฏิบัติ โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งทำให้ผู้หญิงไม่สามารถมีส่วนร่วมได้ อย่างเต็มที่และเท่าเทียม ช้ำยังมีการเลือกเพศก่อนคลอด อันจะเห็นได้ว่าการเลือกปฏิบัติตั้งแต่เริ่มต้นชีวิต เลย (วรรค ๓๖)

ในส่วนองประเด็นข้อกังวลที่สำคัญของปฏิกูญญาฯ เน้นกล่าวในเรื่อง ความเหลื่อมล้ำระหว่างชายหญิง หากให้อำนาจแก่สตรีและสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นจริงระหว่างหญิงกับชาย สิ่งนี้จะเป็นสิ่งจำเป็นประการแรก ๆ ที่จะทำให้บรรลุความมั่นคงทางการเมือง สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนทุกคน (วรรค ๔๑) ดังนั้น จึงมุ่งเน้นในเรื่องความยากจน ความเหลื่อมล้ำในการศึกษา การเข้าถึงการสาธารณสุข ความรุนแรงต่อสตรี ผลกระทบจากความขัดแย้งที่มีต่อสตรี ความเหลื่อมล้ำในนโยบายและโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงกับชายในการมีอำนาจและการตัดสินใจในทุกระดับ กลไกในการส่งเสริมความก้าวหน้าของผู้หญิงมีไม่เพียงพอ การไม่เคารพต่อสิทธิมนุษยชนในสตรี ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสื่อของผู้หญิง ความไม่เท่าเทียมในมิติทางเพศในการจัดการทรัพยากรและปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และการเลือกปฏิบัติและการละเมิดสิทธิของเด็กผู้หญิงที่ยังคงมีอยู่ต่อเนื่องยาวนาน (วรรค ๔๔)

ทั้งนี้ หนึ่งในสิบสองประเด็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อความเสมอภาคระหว่างหญิงชายที่ระบุในปฏิกูญญาฯ คือเรื่องอำนาจและการตัดสินใจของผู้หญิง ตามปฏิกูญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนระบุว่าทุกคนมีสิทธิในการมีส่วนร่วมในรัฐบาลประเทศของตน การให้อำนาจแก่ผู้หญิงและการยกสถานะทางสังคม เศรษฐกิจ และทางการเมืองของผู้หญิงจึงเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะทำให้เกิดความโปร่งใสและเชื่อถือได้ในรัฐบาล การบริหารประเทศ และการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกขอบเขตของชีวิต การบรรลุเป้าหมายของการมีส่วนร่วมที่เท่าเทียมกันของหญิงกับชายในการตัดสินใจจะสร้างให้เกิดความสมดุลที่สะท้อนองค์ประกอบของสังคมได้แม่นยำมากขึ้น และจำเป็นในการเสริมสร้างประชาธิปไตยให้เข้มแข็งและส่งเสริมการทำหน้าที่ที่เหมาะสม การมีส่วนร่วมที่เท่าเทียมกันของสตรีในการตัดสินใจไม่เพียงแต่เป็นความต้องการให้เกิดความยุติธรรมหรือความเป็นประชาธิปไตยเท่านั้น หากแต่ยังเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นในการคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้หญิงด้วย หากไม่มีส่วนร่วมจากผู้หญิงหรือมิได้มีมุมมองของผู้หญิงในทุกระดับของการตัดสินใจแล้ว ก็อาจบรรลุเป้าหมายความเท่าเทียมกันได้ (วรรค ๑๘๑)

จากข้อกังวลข้างต้นว่า อุปสรรคที่ผู้หญิงไม่สามารถเข้าถึงตำแหน่งในระดับตัดสินใจโดยเฉพาะในภาครัฐหรือมีจำนวนผู้หญิงที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองค่อนข้างน้อยนั้น ปัจจัยสำคัญมาจากการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งเพศ รวมไปถึงโครงสร้างทางสังคมที่มีผู้ชายอยู่ในตำแหน่งที่มีอำนาจตัดสินใจจำนวนมากกว่า อีกทั้งสังคมส่วนใหญ่มองว่าผู้หญิงควรเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลครอบครัว อย่างไรก็ดีผู้หญิงสามารถก้าวพ้นทัศนคติดังกล่าวได้โดยการพัฒนาศักยภาพของตน สร้างความเชื่อมั่นเพื่อเปลี่ยนความคิดของคนส่วนใหญ่ในสังคม ทั้งนี้แม้ว่าการปรับเปลี่ยนทัศนคติของสังคมเป็นเรื่องยากและไม่มีหลักประกันใด แต่สำหรับประเทศไทยยังคงมีความหวังในเรื่องนี้ โดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ได้จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาสตรี ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ ระบุการปรับเปลี่ยนเจตคติของสังคมในประเด็นความเสมอภาคเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชาย (Paradigm Shift Measures) เป็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ เพื่อขจัดทัศนคติดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและความรับผิดชอบทางเพศ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติของคนไทยทั้งหญิงและชาย ทั้งผู้ที่ปฏิบัติงานในภาครัฐ (ทั้งนี้ทั้งการเมือง ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงภาครัฐในระดับท้องถิ่น) สื่อมวลชนทุกแขนง ผู้แทนสถาบันต่าง ๆ (รวมถึงสถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา) และประชาชนโดยรวม ให้คลายความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทสตรีในมุมมองของจารีตประเพณีความเชื่อที่ว่าผู้ชายเป็นใหญ่ และปรับเปลี่ยนเป็นความเข้าใจบทบาทหญิงชายในมุมมองของโลกปัจจุบันที่เน้นความเสมอภาคเท่าเทียมกัน การให้เกียรติซึ่งกันและกัน ยอมรับในศักยภาพและเข้าใจถึงข้อจำกัดของทั้งสองเพศ (ยุทธศาสตร์การพัฒนาสตรี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔, ๒๕๖๐) โดยการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศตั้งแต่ระดับครอบครัว สถาบันการศึกษา สื่อซึ่งถือเป็นผู้มีอิทธิพลทางความคิด ไปจนถึงการลดอคติของผู้บริหารในองค์กรที่การแต่งตั้งโยกย้ายใดควรมองที่ความสามารถและศักยภาพของบุคคลมิใช่ประเด็นทางเพศ เป็นต้น

ต่อกรณีของจำนวนสมาชิกรัฐสภาสตรีที่มีค่อนข้างน้อยนั้น บางประเทศสร้างหลักประกันการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในทางการเมืองอย่างเป็นรูปธรรมโดยการกำหนดโควตาของสมาชิกรัฐสภาสตรีว่าจะต้องมีจำนวนร้อยละเท่าใด อย่างไรก็ตาม สำหรับประเทศไทย แม้จะไม่สามารถกำหนดโควตาของสมาชิกรัฐสภาสตรีให้เป็นรูปธรรมชัดเจนได้ แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๙๐ วรรคสาม ได้สร้างมิติใหม่ในการเพิ่มจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสตรีโดยกำหนดให้การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (แบบบัญชีรายชื่อ) ให้พรรคการเมืองคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่าง ๆ และความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง ตามความมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญคือเพื่อสร้างความทัดเทียมกันระหว่างหญิงและชาย ให้เปิดโอกาสเท่าเทียมกันให้มากที่สุด โดยใช้กลไกทางพรรคการเมืองเป็นตัวนำ (ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐, ๒๕๖๒) สอดคล้องกับวิธีแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของสตรีในทางการเมืองที่ปรากฏในปฏิญญาฯ ว่า ต้องใช้มาตรการที่จะเป็นหลักประกันว่าผู้หญิงจะมีอำนาจและมีส่วนร่วมในโครงสร้างอำนาจและการตัดสินใจได้อย่างเท่าเทียม และต้องมีมาตรการที่จะสร้างสมดุลระหว่างหน้าที่ในครอบครัวและชีวิตทำงาน ขจัดสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของสตรีทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

สำหรับการดำรงตำแหน่งในระดับตัดสินใจของสตรีโดยเฉพาะในภาครัฐของไทย จากข้อมูลของสำนักงาน ก.พ. ณ วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๑ พบว่า ตำแหน่งระดับปลัดกระทรวงมี ๑๙ คน เป็นชาย ๑๕ คน และเป็นหญิง ๔ คน (คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๐๕) ตำแหน่งอธิบดี/ผู้อำนวยการ/เลขาธิการ มีอัตราส่วนของผู้ครองตำแหน่งเป็นผู้หญิงร้อยละ ๒๕ และตำแหน่งรองปลัดกระทรวง/รองเลขาธิการ/รองผู้อำนวยการ มีอัตราส่วนของผู้ครองตำแหน่งเป็นผู้หญิงร้อยละ ๓๑.๑๙ จะเห็นได้ว่ายิ่งตำแหน่งสูงขึ้น จำนวนผู้ครองตำแหน่งที่เป็นผู้หญิงลดน้อยลงเปรียบเหมือนสามเหลี่ยมพีระมิดที่มีฐานใหญ่กว่าส่วนยอดปลาย นั่นคือตำแหน่งระดับหัวหน้าส่วนราชการส่วนใหญ่เป็นผู้ชายเช่นเดียวกับตำแหน่งสูงสุดในส่วนราชการอื่น ๆ เช่น ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด ที่ไม่มีสตรีดำรงตำแหน่งนี้เลย (“กำลังคนภาครัฐในฝ่ายพลเรือน ๒๕๖๑”, ๒๕๖๒) ขณะที่ในส่วนการดำรงตำแหน่งผู้บริหารของข้าราชการรัฐสภาสามัญปรากฏตามข้อมูลปี ๒๕๖๓ ข้าราชการรัฐสภาสามัญ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา) มีผู้บริหารจำนวนทั้งสิ้น ๒๕ คน เป็นเพศชาย ๑๔ คน เป็นเพศหญิง ๑๑ คน จำนวนของผู้บริหารที่เป็นผู้หญิงคิดเป็นร้อยละ ๔๔ ซึ่งถือว่ามีสัดส่วนชายหญิงที่เกือบใกล้เคียงกัน

เหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของสตรีไทย

การศึกษานับนี้มุ่งศึกษาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของสตรีไทย ๔ ด้าน คือ สื่อ การศึกษา ความรุนแรง และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. บทบาทของสื่อในการสร้างภาพลักษณ์ของสตรีในการเมือง

ในอดีต สังคมและวัฒนธรรมไทยให้ความสำคัญกับผู้ชายในการเป็นผู้นำของครอบครัวไปจนถึงผู้นำด้านการบริหารประเทศ ผู้ชายได้รับโอกาสทางการศึกษา มีโอกาสในการออกไปแสวงหาความรู้ภายนอก รวมถึงมีเสรีในการประกอบอาชีพสูงกว่าผู้หญิง อีกทั้งมีการกำหนดบทบาทว่าผู้หญิงจะต้องเป็นผู้อยู่เบื้องหลังคอยสนับสนุนฝ่ายชาย โดยมีหน้าที่ดูแลครอบครัวและงานภายในบ้าน ไม่มีโอกาสเข้าเรียนเช่นผู้ชาย ซึ่งหากผู้หญิงได้รับการศึกษาก็จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาความรู้ความสามารถในทางวิชาการของผู้หญิงเอง การเลือกปฏิบัตินี้ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเพศอันเป็นการลดทอนสิทธิของผู้หญิง นอกจากนี้การแยกบทบาทของผู้หญิงและผู้ชายดังกล่าวส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ในสังคมว่าผู้หญิงไม่มีสิทธิเท่าเทียมกับผู้ชาย และความคิดนี้ได้ถูกหล่อหลอมจนสร้างความเชื่อให้บุคคลยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน

ในอดีตที่ผ่านมา สื่อให้ความสำคัญกับผู้ชายในการเป็นผู้นำหรือมีบทบาททางการเมืองที่มากกว่า โดยการมุ่งเสนอข้อมูลข่าวสารที่นำมาจากความคิดเห็นของผู้ชาย เช่น ความคิดเห็นต่อการบริหารประเทศ การคาดการณ์แนวทางของประเทศในอนาคต การสร้างนโยบายของประเทศ การตัดสินใจที่สำคัญในทางการเมือง การวางแผนรับมือกับปัญหาของประเทศที่อาจจะเกิดขึ้น เป็นต้น สื่อบางแห่งมีการนำเสนอความเป็นเพศสตรีในเชิงที่ด้อยกว่าบุรุษเพศ การสร้างโฆษณาที่ให้ผู้ชายเป็นผู้นำในเรื่องการบริหารและให้ผู้หญิงมีหน้าที่รับผิดชอบในงานที่ไม่สำคัญ เมื่อสื่อได้เสนอภาพออกไปยังสาธารณะทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจว่าผู้นำนั้นจะต้องเป็นผู้ชาย ซึ่งเป็นการกำหนดว่าผู้หญิงมีสถานะภายใต้กรอบของสังคมที่กำหนดเท่านั้น จึงอาจเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นในตัวผู้หญิง หรือแม้แต่ผู้หญิงเองก็อาจรู้สึกไม่มีความมั่นใจในการทำหน้าที่สำคัญในทางการเมือง จึงส่งผลให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมในการเมืองค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับชาย เมื่อผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองเป็นจำนวนน้อยก็จะส่งผลให้การตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยเฉพาะในมิติทางเพศไม่มีความครอบคลุมตามไปด้วย

ตามปฏิญญาฯ ระบุว่า เมื่อ ๒๐ ปีที่ผ่านมา โลกเกิดการสื่อสารขึ้นหลากหลาย จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ดาวเทียม และเคเบิลทีวี การเข้าถึงข้อมูลได้ทั่วโลกจึงแผ่ขยายมากขึ้นอันเป็นการสร้างโอกาสใหม่ ๆ ให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมในแขนงสื่อสารมวลชนและมีช่องทางที่จะเผยแพร่ข่าวสารให้เป็นที่รับรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้หญิง อย่างไรก็ตาม เครือข่ายการสื่อสารของโลกถูกใช้เพื่อเผยแพร่ภาพลักษณ์ของผู้หญิงในลักษณะที่เป็นทัศนคติแบบเหมารวมและลดคุณค่าในตัวผู้หญิง สื่อมีศักยภาพสูงในการส่งเสริมความก้าวหน้าของผู้หญิงรวมถึงความเสมอภาคระหว่างหญิงกับชายโดยการวาดภาพให้เห็นว่าหญิงกับชายมีความหลากหลายและโดยการเคารพต่อศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ (วรรค ๓๓)

ปัจจุบันได้มีการเรียกร้องความเท่าเทียมทางเพศมากขึ้น ทั้งองค์กรรัฐสภาระหว่างประเทศต่าง ๆ ได้มีการเสนอความคิดและรณรงค์ให้ผู้หญิงมีบทบาทในด้านการเมืองมากยิ่งขึ้น ซึ่งหนึ่งในปัจจัยที่จะสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของผู้หญิงคือการใช้สื่อในการสื่อสารในช่องทางต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร โดยในปัจจุบันสื่อด้านโซเชียลมีเดียมีอิทธิพลค่อนข้างมาก หากต้องการสร้างกระแสทางบวกหรือการนำเสนอภาพลักษณ์ที่ดีให้กับผู้หญิงถือเป็นวิธีดึงดูดความสนใจจากทุกเพศทุกวัยที่วิธีหนึ่ง และให้ผู้รับข้อมูลเข้าใจว่าผู้หญิงมีความรู้ความสามารถทัดเทียมกับผู้ชายและช่วยลดอคติที่มีต่อผู้หญิง ในปฏิญญาฯ หมวดผู้หญิงกับสื่อเห็นว่า การเผยแพร่ภาพลักษณ์ของผู้หญิงในเชิงลบและในลักษณะที่เป็นการลดคุณค่าของผู้หญิง ทั้งในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ภาพพิมพ์ สื่อที่เป็นภาพและเสียงนั้นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ภาพลามกอนาจารหรือภาพที่สื่อถึงความรุนแรงและลดคุณค่าในตัวผู้หญิงส่งผลกระทบต่อผู้หญิงและการเข้ามีส่วนร่วมในสังคมของผู้หญิงด้วยเช่นกัน แนวโน้มทั่วโลกที่มีต่อการคุ้มครองผู้บริโภคได้สร้างให้เกิดบรรยากาศที่การโฆษณาและสื่อข้อความเชิงพาณิชย์มักจะวาดภาพผู้หญิงว่าเป็นผู้บริโภคและมุ่งไปที่ผู้หญิงและเด็กทุกวัยอย่างไม่เหมาะสม (วรรค ๒๓๖) โดยปฏิญญาฯ ได้ระบุว่าสื่อทั้งในทางสากลและภายในประเทศนั้น จะต้องพัฒนาในการเผยแพร่ความหลากหลายทางเพศ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้หญิงและผู้ชายในการตัดสินใจและการบริหารบ้านเมือง และส่งเสริมผู้หญิงให้มีบทบาทในการมีอำนาจในการตัดสินใจ ดังนั้นการส่งเสริมความรู้ความสามารถและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของผู้หญิงผ่านสื่อจะช่วยส่งเสริมให้ผู้หญิงเป็นที่ยอมรับมากขึ้น อีกทั้งแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงเป็นอีกพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

นอกจากการใช้สื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับผู้หญิงแล้ว การให้ผู้หญิงร่วมงานกับองค์กรสื่อจะสามารถลดอคติทางเพศในการนำเสนอข่าวและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสตรีเพศได้ ในเวทีการเมือง หากผู้หญิงได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและในขณะเดียวกันก็เป็นผู้นำในการตัดสินใจด้วย จะมีอิทธิพลอย่างมากในการสร้างนโยบายหรือข้อบังคับของสื่อในการนำเสนอให้เป็นกลาง (ปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการ,

๒๕๓๘) ให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมและสามารถแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจผ่านสื่อและเทคโนโลยีการสื่อสารใหม่ ๆ ได้มากขึ้นโดยให้รัฐบาลส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้หญิงอย่างเต็มที่และเท่าเทียมในสื่อ รวมถึงการจัดการ การจัดโครงการ การศึกษา การฝึกอบรม และการค้นคว้าวิจัย

การพัฒนาาระบบสื่อทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ รวมทั้งการพัฒนาสื่อสารมวลชนและองค์กรด้านการโฆษณา ให้มีความสอดคล้องกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น กลไกด้านกฎระเบียบ ที่สื่อและระบบการสื่อสารระหว่างประเทศจะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของสตรีและส่งเสริมการให้สตรีและบุรุษมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากขึ้น ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกระตุ้นการใช้ระบบการสื่อสารรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในฐานะที่เป็นวิธีการในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของสตรีในกระบวนการประชาธิปไตยให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น ให้สื่อส่งเสริมสตรีในการพัฒนาจัดทำแนวทางหรือคู่มือปฏิบัติของอาชีพสื่อและประมวลจริยธรรมหรือกลไกด้านระเบียบการควบคุมการปฏิบัติของตนเองเพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ของสตรีแบบไม่เหมารวม และมีความเท่าเทียม ให้สื่อมวลชนและองค์กรด้านการโฆษณาทำการแก้ไขเนื้อหาเผยแพร่ผ่านสื่อหรือโฆษณาที่มีความรุนแรง ลดคุณค่าหรือมีเนื้อหาเชิงลามกอนาจาร พัฒนามุมมองในมิติทางเพศต่อประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ผู้บริโภค และภาคประชาสังคม และให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในทุกระดับของสื่อมากขึ้น (วรศ ๒๔๐ และวรศ ๒๔๔)

หลังจากที่ประเทศไทยได้ดำเนินการปรับใช้ปฏิญญาฯ หน่วยงานรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสื่อรูปแบบใหม่ในการสร้างช่องทางบอกให้กับผู้หญิงเป็นวิธีที่เพิ่มความแข็งแกร่งให้กับการเข้าร่วมทางการเมืองของผู้หญิง รวมถึงรัฐบาลได้วางแผนที่จะออกนโยบายและมาตรการเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศในภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางแผนนโยบายต่อสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของประชาชนอย่างมาก เพื่อปรับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อเรื่องความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ สื่อสามารถมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศในเนื้อหาที่น่าเสนอสู่สาธารณชน (Implementation of the Beijing Declaration and Platform for Action (1995) and the outcomes of the twenty-third special session of the General Assembly (2000) , ม.ป.ป.) ดังนั้น สื่อสารมวลชนควรนำเสนอบทบาทของสตรี ผู้หญิงในทางการเมืองอย่างมีนัยยะสำคัญ โดยแสดงให้เห็นแนวทางหรือประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในทางการเมือง เช่น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในทันทีที่ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสังคม อาทิ ด้านสุขอนามัย ด้านการศึกษา หรือแม้แต่ด้านความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ อีกทั้งสื่อมวลชนควรแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงมีความสามารถในการเข้าถึงความต้องการของประชาชนอย่างทั่วถึง ทำให้การพัฒนาประเทศมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลลัพธ์ทางบวกจากแรงผลักดันของสื่อเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การเข้าร่วมทางการเมืองของสตรีมีเพิ่มมากขึ้น

๒. ความเหลื่อมล้ำทางเพศในการศึกษา

การศึกษาเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่งและเป็นเครื่องมือสำคัญในการที่จะบรรลุความเสมอภาค การพัฒนา และสันติภาพ การศึกษาที่ไม่มีการเลือกปฏิบัติจะสร้างประโยชน์ให้กับเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายซึ่งจะมีส่วนช่วยในการทำให้สัมพันธภาพระหว่างหญิงกับชายมีความเท่าเทียมกันมากขึ้น ความเท่าเทียมในการเข้าถึงและการบรรลุคุณสมบัติทางการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นหากมีผู้หญิงจำนวนมากมาเป็นตัวแทนแห่งการเปลี่ยนแปลง (agents of change) การที่ผู้หญิงอ่านออกเขียนได้จึงเป็นกุญแจสำคัญในการที่จะพัฒนา ปรับปรุงการสาธารณสุข การโภชนาการ และการศึกษาในครอบครัวรวมทั้งเสริมพลังอำนาจผู้หญิงในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในสังคมให้ดียิ่งขึ้นได้ (วรศ ๖๙)

แม้ว่าหลายประเทศทั่วโลกจะตระหนักถึงการขาดโอกาสในการศึกษาของสตรีและได้พยายามแก้ไขให้สตรีสามารถเข้าถึงการศึกษามากขึ้นแล้ว แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าปัจจุบันการเลือกปฏิบัติต่อสตรียังคงเป็น

อุปสรรคสำคัญที่ทำให้สตรีไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียม สิ่งนี้มีผลต่อเนื่องยาวนานสำหรับชีวิตผู้หญิงในทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในสังคมไทยมีตัวอย่างที่เห็นได้ชัดจากความเชื่อในอดีตในเรื่องของการเลือกปฏิบัติระหว่างหญิง-ชาย โดยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัว เฉพาะผู้ชายเท่านั้นที่มีโอกาสได้รับการศึกษา มีวัดเป็นสำนักเรียนของบรรดาบุตรหลานขุนนางและราษฎรทั่วไป ส่วนสตรีและเด็กผู้หญิงให้เรียนรู้งานบ้านงานเรือนที่บ้าน (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๖๒) จนกระทั่งมีโรงเรียนหลวงสำหรับราษฎรแบบสหศึกษาแห่งแรก คือโรงเรียนวัดมหรณพาราม นับตั้งแต่นั้นมาระบบการศึกษาไทยได้มีพัฒนาการเรื่อยมา นอกจากนี้ยังมีเรื่องการได้รับโอกาสทางสังคมและการเมือง การกำหนดบทบาทสตรี ทัศนคติทางเพศ เนื่องจากวัฒนธรรม ความเชื่อ และจารีตประเพณี ที่กำหนดให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) ในขณะที่ผู้หญิงถูกคาดหวังให้เป็นคนเรียบร้อย เชื่อฟังสามี รวมถึงให้ความสำคัญกับหน้าที่ภรรยาและแม่มากกว่าการประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน (ดร.ตรีวิทย์ อัครศิริศิลป์, ๒๕๖๐, อธิปไตย อังศุขวาลม, ๒๕๕๔ และภมรรัตน์ ต้นสงวนวงศ์, ๒๕๕๘) ความเชื่อเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาระหว่างเพศในประเทศไทย

จุดเปลี่ยนที่สำคัญคือการประกาศใช้ปฏิญญาฯ เมื่อปี ๒๕๓๘ ส่งผลให้เด็กผู้หญิงทั่วโลกได้รับโอกาสทางการศึกษามากขึ้นกว่าในอดีต อัตราการรู้หนังสือและความเหลื่อมล้ำ ด้านการศึกษามีแนวโน้มที่ดีขึ้นทั่วโลก (กรุงเทพฯธุรกิจ, ๒๕๖๓) โดยปฏิญญาฯ ระบุสิ่งที่รัฐบาลต้องดำเนินการคือ การสร้างระบบการศึกษาที่คำนึงถึงมิติทางเพศเพื่อที่จะเป็นหลักประกันถึงโอกาสในการศึกษาและการอบรมที่เท่าเทียมและสตรีมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการบริหารจัดการและการตัดสินใจด้านการศึกษา สำหรับประเทศไทยภายหลังการรับรองปฏิญญาดังกล่าวได้ดำเนินการบูรณาการแผนปฏิบัติการปักกิ่งเข้าไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (๒๕๔๐ - ๒๕๔๔) เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (3c4teen, ๒๕๖๐) การดำเนินนโยบายเช่นนี้ทำให้คนรุ่นใหม่ทั้งหญิงและชายมีโอกาสด้านการศึกษาในโรงเรียนอย่างเสมอภาคมากขึ้น ผลการศึกษาในเชิงสถิติชี้ให้เห็นว่าการศึกษาของสตรีได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างมากภายหลังการรับรองการบังคับใช้ปฏิญญาฯ และแผนปฏิบัติการปักกิ่ง (สถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, ม.ป.ป. และ UN ประเทศไทย, ๒๕๕๘) ดังนี้

๑. รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการให้การสนับสนุนการศึกษาแก่เด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายโดยมีนโยบายเรียนฟรี ๑๕ ปี ซึ่งครอบคลุมหมวด ค่าเล่าเรียน หมวดหนังสือเรียน หมวดอุปกรณ์การเรียน หมวดเครื่องแบบ ชุดนักเรียน และหมวดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ส่งผลให้เด็กที่อยู่ในวัยประถมศึกษาทุกคนในประเทศไทยที่กำลังเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาที่มีมากถึงร้อยละ ๙๕ (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ม.ป.ป. และ UNICEF, ๒๕๕๗)

๒. ร้อยละของประชากรอายุตั้งแต่ ๖ ปีขึ้นไปที่อ่านออกและเขียนได้ ในปี ๒๕๖๑ โดยแบ่งออกเป็นชายร้อยละ ๙๕.๒ และหญิงร้อยละ ๙๒.๗ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (สถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, ม.ป.ป.)

๓. จำนวนนักเรียน นักศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา ๒๕๖๐ แบ่งเป็นชาย ๖,๘๓๓,๓๓๘ คน และหญิง ๗,๐๓๗,๙๐๙ คน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๖๑)

๔. ปัจจุบันมีผู้หญิงเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีถึงปริญญาเอกมากกว่าผู้ชาย เฉพาะในระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา ๒๕๖๑ มีผู้หญิงมากกว่าผู้ชายถึงร้อยละ ๒๐ โดยในจำนวนนักศึกษา ๑๐๐ คน จะมีนักศึกษาหญิงอยู่ ๖๐ คนและนักศึกษาชาย ๔๐ คน (NG Thai, ๒๕๖๓)

๕. กฎกระทรวงในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครุภในวัยรุนกำหนดให้สถานศึกษาทุกระดับที่มีนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครุภอยู่ในสถานศึกษาต้องไม่ให้นักเรียนหรือนักศึกษานั้นออกจากสถานศึกษาดังกล่าว เว้นแต่เป็นการย้ายสถานศึกษา โดยจัดให้มีระบบการดูแล ช่วยเหลือ และคุ้มครองนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครุภ ให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและต่อเนื่อง (กฎกระทรวง กำหนดประเภทของสถานศึกษาและการดำเนินการของสถานศึกษา ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครุภในวัยรุน พ.ศ. ๒๕๖๑, ๒๕๖๑)

ทั้งนี้รัฐบาลไทยยังเล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษานอกระบบ โดยเพิ่มจำนวนครู/อาจารย์ (จำนวน ๒๖,๓๘๒ คน ในปี ๒๕๕๑ เป็น ๓๘, ๔๙๙ คน ในปี ๒๕๖๐) และจำนวนสถานศึกษานอกระบบโรงเรียนทั่วประเทศ (จำนวน ๖,๘๗๓ โรงเรียน ในปี ๒๕๕๖ เป็น ๗,๓๘๘ โรงเรียน ในปี ๒๕๖๐) (สถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, ม.ป.ป.)

อย่างไรก็ดี แม้ว่าโอกาสความเท่าเทียมทางการศึกษามีการพัฒนาที่ดีขึ้นอย่างมากหลังจากที่ประเทศไทยได้ดำเนินการตามปฏิญญาและแผนปฏิบัติการปักกิ่งฯ แต่ยังคงมีปัญหาและความท้าทายด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข ตัวอย่างเช่น

๑. จำนวนนักศึกษาหญิงที่เรียนในสาขา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ (STEM) มีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษาชายถึงแม้จะเป็นสาขาที่จะสร้างโอกาสทางอาชีพได้มากกว่า สัดส่วนของผู้ชายที่เป็นนักวิชาชีพด้านปัญญาประดิษฐ์ยังคงมีมากกว่าผู้หญิงถึงร้อยละ ๒๒ แม้โอกาสทางการศึกษาระหว่างหญิงกับชายจะค่อนข้างเท่าเทียมกันแล้ว แต่ทางเลือกอาชีพของคนในสังคมยังถูกกำกับด้วยวิธีการแบ่งบทบาทหญิงชายตามค่านิยมเดิม ๆ (NG Thai, ๒๕๖๓ และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, ๒๕๖๒)

๒. สำนักงานตำรวจแห่งชาติประกาศยกเลิกรับสมัครผู้หญิงเข้าเป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจเข้าศึกษาในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ผ่านมา เช่นเดียวกับโรงเรียนเตรียมทหารที่รับแต่ผู้ชายเท่านั้น ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมทางเพศด้านการศึกษา การกีดกันผู้หญิงในการประกอบอาชีพ และการสงวนบทบาทสาธารณะไว้ให้ผู้ชาย (NG Thai, ๒๕๖๓ และ ชานันท์ ยอดหงษ์, ๒๕๖๑) การกระทำต่อผู้หญิงในลักษณะนี้สอดคล้องกับความเชื่อของสังคมไทยในอดีตที่เชื่อว่าผู้ชายเป็นใหญ่รวมถึงการมีอคติทางเพศที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

๓. ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาในประเทศไทยยังคงมีปรากฏให้เห็นในระดับมัธยมศึกษา เนื่องจากเด็กบางกลุ่ม เช่น เด็กที่ยากจน เด็กชาติพันธุ์ เด็กข้ามชาติ และเด็กพิการไม่ได้รับการศึกษา ทำให้มีจำนวนเด็กวัยมัธยมศึกษาที่ไม่ได้เรียนหนังสือมากถึงร้อยละ ๑๔ (UNICEF, ๒๕๕๗)

จากตัวอย่างปัญหาและความท้าทายดังกล่าว ความเหลื่อมล้ำทางเพศในการศึกษายังคงเป็นปัญหาที่รอการแก้ไขต่อไปและการมีส่วนร่วมและบทบาททางการเมืองของสตรียังคงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ เพราะการเพิ่มอำนาจทางการเมืองของสตรีในกระบวนการตัดสินใจในกรอบนโยบายและกฎหมายนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ครอบคลุมในทุกมิติ ตามที่ได้กล่าวข้างต้นว่าการศึกษาเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ทุกคนควรได้รับ และเป็นเครื่องมือสำคัญในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในด้านต่าง ๆ รวมถึงความเสมอภาค และเพื่อสันติภาพสำหรับสตรีทุกคนในทุกหนทุกแห่ง

การให้การศึกษาแบบไม่เลือกปฏิบัติอาจจะเป็นคำตอบในกรณีดังกล่าว และมีผลทำให้ความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชายเกิดขึ้นในสังคมได้ การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาและการบรรลุคุณภาพการศึกษาอาจเป็นปัจจัยสำคัญในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยเฉพาะเป้าหมายที่ ๔ การศึกษาที่มีคุณภาพด้วย เนื่องจากการรู้หนังสือของผู้หญิงเป็นกุญแจสำคัญนำไปสู่การพัฒนาในด้านต่าง ๆ รวมไปถึงด้านสุขภาพ โภชนาการ การศึกษาในครอบครัว และการเสริมพลังให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในสังคม ผู้หญิงจึงเปรียบเสมือนตัวแทนของการ

เปลี่ยนแปลง ดังนั้นการลงทุนในการศึกษาและฝึกอบรมทั้งในระบบและนอกระบบเป็นการส่งเสริมสตรีและเด็กผู้หญิง ส่งผลให้มีผลตอบแทนภาคในสังคมและเศรษฐกิจสูงเป็นพิเศษ (ปฏิญญาและแผนปฏิบัติการปักกิ่ง, ๒๕๓๘)

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นการศึกษามีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีและมีผลต่อความรู้ ทักษะการสื่อสารและการวิเคราะห์ที่มีประโยชน์ของสตรีโดยตรง ผลการศึกษาพบว่า เมื่อผู้หญิงมีระดับการศึกษาสูง ผู้หญิงก็จะมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งและการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งจากการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งในทุกระดับของรัฐบาลมากขึ้นด้วย (Dr. Tapan Kumar Sahu & Kusum Yadav, ๒๕๖๑) สตรีที่ยึดถือตำแหน่งในทางการเมืองและตำแหน่งที่มีอำนาจในการตัดสินใจทั้งในองค์กร ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติจะมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญทางการเมือง กำหนดวาระใหม่ทางการเมืองที่จะสะท้อนและแก้ไขปัญหาเฉพาะเรื่องทางเพศของผู้หญิง ค่านิยม ประสบการณ์ และการให้มุมมองใหม่ ๆ เกี่ยวกับปัญหาหลักทางการเมือง (ปฏิญญาและแผนปฏิบัติการปักกิ่ง, ๒๕๓๘)

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมความรู้และพัฒนาศักยภาพทำให้ผู้หญิงมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถพึ่งพาตนเองได้ อีกทั้งเป็นปัจจัยในการส่งเสริมให้ผู้หญิงมีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการยกระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมผ่านนโยบายและมาตรการต่าง ๆ โดยเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ตามที่ปรากฏในปฏิญญาฯ กำหนดให้มีการปรับปรุงการเข้าถึงการฝึกอบรมอาชีพ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีของผู้หญิงให้ดียิ่งขึ้น และตามวรรค ๘๒ ให้รัฐบาลร่วมมือกับ นายจ้าง คนทำงาน และสหภาพทางการค้า องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรเอ็นจีโอ ตลอดจนองค์กรด้านสตรี และเยาวชน และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ พัฒนาและดำเนินการตามนโยบายด้านการศึกษาและการฝึกอบรม โดยเฉพาะการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้หญิงเพื่อสร้างให้ผู้หญิงมีทักษะให้ตรงตามบริบททางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อพัฒนาโอกาสการจ้างงานด้วย

๓. ความรุนแรง การกีดกันทางเพศ มีผลกระทบต่อสตรีในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

ในปี ๒๕๕๙ สหภาพรัฐสภาได้ดำเนินการศึกษาเรื่อง การเหยียดเพศ การคุกคาม และความรุนแรงต่อสมาชิกรัฐสภาสตรี (Sexism, harassment and violence against women parliamentarians) โดยทำการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกรัฐสภาสตรีจำนวน ๕๕ คน จากรายงานฉบับดังกล่าวระบุว่า วัตถุประสงค์ของพฤติกรรมการเหยียดเพศ การคุกคาม และการใช้ความรุนแรง ทำเพื่อลดความน่าเชื่อถือทางการเมืองของสมาชิกรัฐสภาสตรี ทำให้คู่แข่งทางการเมืองที่เป็นสตรีเสียคะแนนนิยม/ชื่อเสียง หรือให้ได้รับความอับอายทั้งตัวคู่แข่งและครอบครัว และกดดันให้สตรีหยุดทำกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้น รูปแบบความรุนแรงที่พบมากที่สุดคือความรุนแรงทางจิตใจ ได้แก่ การสบประมาทด้วยถ้อยคำที่สื่อไปในทางเพศ การลวนลามด้วยวาจาหรือท่าทาง หรือแม้กระทั่งการลักพาตัวในช่วงระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง ส่วนความรุนแรงที่กลุ่มตัวอย่างประสบในรูปแบบอื่น ๆ ได้แก่ ความรุนแรงทางเพศ เช่น การสบประมาทด้วยคำพูดหรือรูปภาพที่มีนัยทางเพศ การพูดที่ทำให้เกิดความอับอายทั้งด้วยวาจาหรือผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ความรุนแรงทางร่างกาย เช่น การตบตีหรือขว้างปาสิ่งของที่ทำให้ได้รับบาดเจ็บ และความรุนแรงทางเศรษฐกิจ เช่น การเลือกปฏิบัติในเรื่องค่าตอบแทน เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้กระทำผิดมีทั้งบุคคลที่เป็นฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง คู่แข่งทางการเมืองหรือสมาชิกพรรคการเมืองเดียวกันที่เป็นเพศชายหรือกลุ่มคนหัวรุนแรงก่อความวุ่นวาย ความรุนแรงต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้เกิดความรู้สึกทุกขใจ เกิดความเครียดและความหวาดกลัวต่อชีวิตและทรัพย์สินของตนเองและครอบครัว รวมทั้งเกิดความลำบากใจในการตัดสินใจทางการเมือง หรือการตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งในสมัยต่อไป จึงส่งผลต่อจำนวนสตรีในตำแหน่งทางการเมือง (รายงานการศึกษา เรื่องการเหยียดเพศ การคุกคามและความรุนแรงต่อสมาชิกรัฐสภาสตรี โดยสหภาพรัฐสภา, ๒๕๕๙)

การใช้ความรุนแรงทางเพศถือเป็นการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชน ในบางกรณีมาจากเพื่อนร่วมงาน ในพรรคการเมืองของสตรีเองอันถือเป็นภัยคุกคามต่อนักการเมืองสตรี ซึ่งเป็นรูปแบบการกีดกันหรือการล่วงละเมิดทางเพศทั้งที่กระทำต่อบุคคลโดยตรง หรือกระทำผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) จึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยแต่ละประเทศควรพิจารณาให้มีกฎหมายเฉพาะเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับประเด็นเรื่องการกีดกันทางเพศโดยตรงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ ๕ โดยรัฐสภาหรือแม้แต่พรรคการเมืองจะต้องตระหนักถึงความรับผิดชอบในการร่วมแก้ไขปัญหานี้และให้มีการติดตามการนำอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องมาปฏิบัติ เช่น อนุสัญญาของคณะมนตรียุโรปว่าด้วยการป้องกันและการต่อสู้กับการใช้ความรุนแรงต่อสตรีและการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือ Istanbul Convention เป็นต้น (สรุปการประชุม การประชุมรัฐสภาในโอกาสการประชุมคณะกรรมการว่าด้วยสถานภาพสตรี สมัยที่ ๖๓ และการประชุมข้างเคียง (side-events) ณ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา, ๒๕๖๒)

ในส่วนของรัฐสภาไทยได้มีประมวลจริยธรรมของทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในการป้องกันและจัดการเหยียดเพศในทุกรูปแบบ ดังนี้

๑) ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๖๓

ข้อ ๒๑ วรรคแรกบัญญัติว่า “ไม่กระทำการอันมีลักษณะเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ จนเป็นเหตุทำให้ผู้ถูกกระทำได้รับความเดือดร้อนเสียหายหรือกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ โดยผู้ถูกกระทำอยู่ในภาวะจำต้องยอมรับในการกระทำนั้น” และวรรคสองบัญญัติว่า “ไม่นำความสัมพันธ์ทางเพศที่ตนมีผลต่อบุคคลใดมาเป็นเหตุหรือมีอิทธิพลครอบงำให้ใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติหน้าที่อันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลใด”

๒) ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๖๓

ข้อ ๑๒ สมาชิกและกรรมการต้องเคารพสิทธิ เสรีภาพส่วนบุคคลของผู้อื่น ไม่แสดงกิริยาหรือใช้วาจาอันไม่สุภาพ มีลักษณะเป็นการดูหมิ่น หมิ่นประมาท เสียดสีหรือใส่ร้ายป้ายสีบุคคลใด หรือนำเอาเรื่องที่เป็นเท็จมาอภิปรายแสดงความเห็นในที่ประชุม หรือที่อื่นใด

ข้อ ๑๓ สมาชิกและกรรมการต้องไม่แสดงอาการข่มขู่ อาฆาตมาดร้าย หรือใช้กำลังประทุษร้ายต่อบุคคลอื่นในที่ประชุม บริเวณสภา หรือที่อื่นใด

โดยข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาได้บัญญัติการห้ามการกระทำอันมีลักษณะเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศอย่างชัดเจน แต่ในส่วนของข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมิได้ระบุถึงการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศเป็นการเฉพาะ แต่ได้ใช้บทบัญญัติข้อ ๑๒ และข้อ ๑๓ เป็นการเทียบเคียงกับการกระทำที่ไม่สุภาพในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นผู้ชายอาจกระทำต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสตรี เจ้าหน้าที่รัฐสภาสตรี หรือบุคคลอื่น อย่างไรก็ตาม ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมทั้งสองฉบับดังกล่าวจะเป็นหลักประกันด้านความปลอดภัยให้กับสมาชิกรัฐสภาสตรีและเจ้าหน้าที่รัฐสภาที่เป็นสตรี เพื่อคุ้มกันและขจัดอคติทางเพศในทุกรูปแบบ

ในปัจจุบัน ความท้าทายที่สตรีไทยได้เผชิญเกิดจากสังคมไทยถือชายเป็นใหญ่ รวมทั้งให้อำนาจการตัดสินใจเป็นของผู้ชาย ซึ่งเป็นบริบทของสังคมและวัฒนธรรมไทยที่ยังปรากฏการไม่สนับสนุนบทบาทของสตรีในทางการเมืองอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม การแก้ไขประเด็นปัญหาดังกล่าวได้ด้วยการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อเด็ก สตรี บุคคลในครอบครัว และความรุนแรงในสังคมทุกรูปแบบ ภายใต้แนวคิด “HeForShe” ปรับพฤติกรรม เปลี่ยนความคิด ยุติความรุนแรง เพื่อสร้างกระแสสังคมให้เกิดความตระหนักและตื่นตัวต่อปัญหาความรุนแรง รวมถึงของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในการยุติความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และบุคคลใน

ครอบครัว และความรุนแรงในสังคมทุกรูปแบบ เพื่อให้สังคมไทยจัดการเลือกปฏิบัติทางเพศ เพื่อขจัดความรุนแรงและการกระทำที่เป็นภัยคุกคามต่อสตรี โดยเฉพาะในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

โดยสรุป การใช้ความรุนแรงและการกีดกันทางเพศ มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในประเทศไทย จากสถิติเว็บไซต์ของสหภาพรัฐสภาปรากฏว่า สมาชิกรัฐสภาที่เป็นสตรียังคงมีสัดส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับสมาชิกรัฐสภาที่เป็นผู้ชาย ซึ่งการมีจำนวนสมาชิกรัฐสภาสตรีน้อยส่งผลให้การออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสตรีมีน้อยตามไปด้วย อีกทั้งสถานภาพสตรียังมิได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม การรณรงค์ส่งเสริมแนวคิด “HeForShe” ในทุกภาคส่วนจะมีส่วนช่วยให้สังคมตระหนักถึงความสำคัญและแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อสตรี รวมทั้งจัดการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศสภาพ กระทำ ความรุนแรงต่อสตรี และความรุนแรงในสังคมทุกรูปแบบด้วย

๔. ปัจจัยด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

มาตรา ๒๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ บัญญัติรับรองสิทธิของชายและหญิงว่า “ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน” และในวรรคสาม “ห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างบุคคลด้วยเหตุแห่งเพศ” ซึ่งเป็นไปตามแนวความคิดของหลักความเสมอภาคที่ถือเป็นหลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งมนุษย์ย่อมได้รับการรับรองและคุ้มครองจากกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ในฐานะที่เป็นมนุษย์ (ผศ.ดร.เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, ๒๕๔๘) อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติตามมาตรา ๒๗ วรรคสองดังกล่าว มิใช่ครั้งแรกของการบัญญัติรับรองความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชายในรัฐธรรมนูญ ประเทศไทยได้รับรองความเสมอภาคของบุคคลไว้ในรัฐธรรมนูญมาตั้งแต่ปี ๒๔๗๕ แล้ว ปรากฏตามมาตรา ๑๒ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ บัญญัติว่า “ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย ฐานะนิติศักดิ์โดยกำเนิดก็ดี โดยแต่งตั้งก็ดีหรือโดยประการอื่นใดก็ดี ไม่กระทำให้เกิดเอกลิทธิอย่างใดเลย” และต่อมาภายหลังในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ มาตรา ๒๘ ได้เพิ่มความว่า “ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน” (ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักการพิมพ์, ม.ป.ป.) จึงเห็นได้ว่าประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อความเท่าเทียมของบุคคลมาตั้งแต่ครั้งเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้ว

นอกจากนี้ ความพยายามที่ต้องการเพิ่มจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสตรีได้สะท้อนอยู่ในบทบัญญัติมาตรา ๙๐ วรรคสามของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ว่า การจัดทำบัญชีรายชื่อของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคการเมืองจะต้องให้สมาชิกของพรรคมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยโดยต้องคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่าง ๆ และความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง ซึ่งบทบัญญัติในมาตรา ๙๐ วรรคสามนี้ ส่งผลให้กฎหมายลูกอีกสองฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔๘^๑ และมาตรา ๕๑ (๒)^๒

^๑ มาตรา ๔๘ การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ให้พรรคการเมืองจัดทำบัญชีรายชื่อ เพื่อส่งให้สาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัด โดยให้คำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่าง ๆ และความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงด้วย

คณะกรรมการจะกำหนดอัตราส่วนขั้นต่ำของผู้สมัครซึ่งเป็นชายและหญิงที่พรรคการเมืองจะต้อง ส่งลงสมัครรับเลือกตั้งก็ได้ ในกรณีที่พรรคการเมืองใดไม่อาจส่งผู้สมัครตามอัตราส่วนดังกล่าวได้ ให้แจ้งเหตุผล ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปก่อนวันสมัครรับเลือกตั้ง การกำหนดอัตราส่วนตามวรรคสอง ให้คณะกรรมการหารือกับพรรคการเมืองด้วย

^๒ มาตรา ๕๑ การสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ให้ดำเนินการตามวิธีการ ดังต่อไปนี้ ... (๒) เมื่อพ้นกำหนดเวลาเสนอรายชื่อจากกรรมการบริหารพรรคการเมือง หัวหน้าสาขาพรรคการเมือง และตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดตาม (๑) ให้คณะกรรมการสรรหาตรวจสอบคุณสมบัติและจัดทำบัญชีรายชื่อไม่เกินหนึ่งร้อยห้าสิบรายชื่อ โดยคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาค

และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๖ วรรคสุดท้าย^๓ ได้บัญญัติมาเพื่อขยายความในรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยให้คำนึงถึงความเท่าเทียมระหว่างชายและหญิง

ด้วยการคำนึงถึงสัดส่วนหญิงและชายในบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้นนี้ถือเป็นทิศทางใหม่สำหรับการเมืองไทย อันจะเห็นได้ว่ามีเจตนารมณ์ที่ต้องการให้ผู้หญิงได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบจำนวนผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อย้อนหลัง โดยนำสถิติจำนวนผู้สมัครหญิงและจำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งหญิงในปี ๒๕๕๔ และการเลือกตั้งครั้งล่าสุดในปี ๒๕๖๒ เปรียบเทียบกัน ปรากฏดังตารางด้านล่างนี้

	ปี ๒๕๕๔	ปี ๒๕๖๒
จำนวนผู้สมัครหญิงแบบบัญชีรายชื่อ	๓๑๑ (ร้อยละ ๒๒.๐๖)	๖๕๗ (ร้อยละ ๒๒.๕๒)
จำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งหญิงแบบบัญชีรายชื่อ	๑๙ (ร้อยละ ๑๕.๒๐)	๒๕ (ร้อยละ ๑๖.๖๖)

ตามมาตรา ๘๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ บัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวนห้าร้อยคน ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๓๕๐ คนและสมาชิกซึ่งมาจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองจำนวน ๑๕๐ คน จากข้อมูลรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อสำหรับการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายหลังจากมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีผู้สมัครรวมทั้งสิ้น ๒,๙๑๗ คน เป็นชาย ๒,๒๖๐ คน และหญิง ๖๕๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๕๒ (https://www.ect.go.th/ect_th/download/article/article_20190306103820.pdf) หากเปรียบเทียบกับจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปี ๒๕๕๔ มีผู้สมัครรวมทั้งสิ้น ๑,๔๑๐ คน เป็นชาย ๑,๐๙๙ คน และเป็นหญิง ๓๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๐๖ (ข้อมูลสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๔, สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ๒๕๕๕ หน้า ๑๑๘-๑๑๙) จะเห็นได้ว่า ภายหลังจากใช้รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๖๐ จำนวนผู้สมัครหญิงมีจำนวนเพิ่มขึ้น จากผลของมาตรา ๙๐ วรรคสาม เพียงร้อยละ ๐.๔๖ เท่านั้น เนื่องจากพรรคการเมืองหลายพรรคส่งผู้สมัครเป็นชายในจำนวนที่มากกว่า อีกทั้งผู้สมัครที่เป็นหญิงมีจำนวนน้อย และพรรคการเมืองหลายพรรคมิได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ อาจเป็นเพราะในบทบัญญัติดังกล่าวใช้คำว่า “คำนึงถึง” ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมค่อนข้างมาก ไม่มีสภาพบังคับ และไม่มีการกำหนดโทษในกรณีไม่ดำเนินการตาม อย่างไรก็ตาม มีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวที่วางตัวผู้สมัครหญิงในบัญชีรายชื่อเป็นที่น่าสนใจ คือพรรครวมพลังประชาชาติไทยที่วางตัวผู้สมัครชาย-หญิงสลับกัน ๑ : ๑ โดยพรรครวมพลังประชาชาติไทยได้รับเลือกตั้ง ๔ คน จึงมีจำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นชาย ๒ คนและหญิง ๒ คนเท่ากัน ดังนั้น หากทุกพรรคการเมือง “คำนึงถึง” ความ

ต่างๆ และความเท่าเทียมกัน ระหว่างชายและหญิง แล้วส่งบัญชีรายชื่อดังกล่าวไปยังสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมือง ประจำจังหวัด

^๓ มาตรา ๕๖ การจัดทำบัญชีรายชื่อตามวรรคหนึ่งต้องให้สมาชิกของพรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วย โดยต้องคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่าง ๆ และความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เท่าเทียมในการจัดลำดับผู้สมัครชาย-หญิงสลับกันเช่นนี้ ประเทศไทยจะมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสตรีเพิ่มขึ้นโดยอาจมีจำนวนถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดในสภาผู้แทนราษฎร

ในด้านการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสตรี ตำแหน่งสำคัญ ๆ ในด้านนิติบัญญัติและมีอำนาจตัดสินใจตำแหน่งหนึ่งคือ ประธานคณะกรรมการการประจำสภาผู้แทนราษฎร ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้มีคณะกรรมการสามัญประจำสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ๓๕ คณะ มีคณะกรรมการที่มีสตรีเป็นประธาน ๕ คณะ ส่วนคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาภายใต้ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ มีจำนวน ๒๖ คณะ มีคณะกรรมการที่มีสตรีเป็นประธาน ๒ คณะ

พัฒนาการความเท่าเทียมทางเพศในเวทีการประชุมรัฐสภาระหว่างประเทศ

เมื่อพิจารณาประเด็นเรื่องความเท่าเทียมทางเพศในการประชุมรัฐสภาระหว่างประเทศ โดยพิจารณาจากขอบเขตการทำงานของรัฐสภาไทยในกรอบของการประชุมระหว่างประเทศ ได้แก่ สหภาพรัฐสภาสมัชชารัฐสภาเอเชีย รัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก สหภาพสมาชิกรัฐสภาเอเชียและแปซิฟิกและสมัชชารัฐสภาอาเซียนแล้ว พบว่าพัฒนาการของการให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องความเท่าเทียมทางเพศในเวทีการประชุมต่าง ๆ มีความแตกต่างหลากหลาย ทั้งนี้ จึงพิจารณาการให้ความสำคัญจากหัวข้อการประชุมที่เกี่ยวกับสตรีโดยตรง และการระบุกฎระเบียบที่เกี่ยวกับการส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยศึกษาเปรียบเทียบแนวคิด ธรรมเนียมปฏิบัติและกฎระเบียบผ่านกรอบการประชุมต่าง ๆ ดังนี้

การประชุมรัฐสภาระหว่างประเทศ	การประชุมเกี่ยวกับสตรี	กฎระเบียบเกี่ยวกับสัดส่วนสตรี
๑. สหภาพรัฐสภา (IPU)	✓	✓
๒. สมัชชารัฐสภาเอเชีย (APA)	✓	x
๓. รัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก (APPF)	✓	x
๔. สหภาพสมาชิกรัฐสภาเอเชียและแปซิฟิก (APPU)	x	x
๕. สมัชชารัฐสภาอาเซียน (AIPA)	✓	✓

๑. สหภาพรัฐสภา (Inter-Parliamentary Union: IPU)

สหภาพรัฐสภาเป็นองค์การทางการเมืองระหว่างประเทศ ประกอบด้วยรัฐสภาสมาชิกของประเทศ มีเป้าหมายที่จะดำเนินการเพื่อสันติสุขและความร่วมมือระหว่างประชาชน และเพื่อจัดตั้งสถาบันที่มั่นคงของผู้แทนปวงชน โดยมีรัฐสภาสมาชิก จำนวน ๑๗๙ ประเทศ สำนักงานเลขาธิการสหภาพรัฐสภา ตั้งอยู่ ณ นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส

สหภาพรัฐสภาเล็งเห็นว่า ผู้หญิงทั่วโลกยังคงประสบปัญหาการขาดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ถูกเลือกปฏิบัติและเป็นเหยื่อของความรุนแรง ดังนั้น สหภาพรัฐสภาจึงพยายามส่งเสริมอำนาจของผู้หญิงในทางการเมือง ด้วยการผลักดันมาตรการต่าง ๆ สนับสนุนบทบาทของสตรีในรัฐสภา รวมทั้ง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการของรัฐสภาที่จะนำไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย โดยให้ความสำคัญกับบทบาทของสตรีและสื่อมวลชน ตลอดจนสนับสนุนการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการสร้างเครือข่ายของสตรีในทางการเมืองด้วย

สหภาพรัฐสภานำเน้นการมีส่วนร่วมของสตรีและความเท่าเทียมระหว่างเพศเป็นอย่างมาก ทั้งได้กำหนดเป็นเป้าประสงค์ในยุทธศาสตร์ขององค์กรและบัญญัติไว้ในธรรมนูญสหภาพรัฐสภารวมทั้งข้อบังคับการ

ประชุมที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อ ๑๐.๑ ของธรรมนูญสหภาพรัฐสภา หมวดการประชุมสมัชชาสหภาพรัฐสภา ระบุให้คณะผู้แทนของประเทศสมาชิกต้องประกอบด้วยสมาชิกรัฐสภาทั้งหญิงและชาย นอกจากนี้ ข้อ ๑.๒ ของข้อบังคับการประชุมคณะมนตรีบริหาร (Governing Council) ของสหภาพรัฐสภา กำหนดองค์ประกอบของคณะผู้แทนที่เข้าร่วมเป็นคณะมนตรีบริหารประเทศละ ๓ คน โดยจะต้องมีทั้งเพศหญิงและเพศชาย หากคณะผู้แทนประเทศใดมีสมาชิกรัฐสภาเพศใดเพศหนึ่งเพียงเพศเดียว การลงคะแนนเสียงของประเทศนั้นจะให้มีเพียงหนึ่งเสียงเท่านั้น แนวคิดในเรื่องของความเท่าเทียมทางเพศยังปรากฏในการประชุมคณะกรรมการบริหารของสหภาพรัฐสภาด้วย โดยคณะกรรมการบริหารประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๑๘ คนและต้องมีทั้งเพศชายและเพศหญิง อีกทั้งต้องมีสัดส่วนเพศใดเพศหนึ่งไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ ของคณะกรรมการบริหาร จะเห็นได้ว่ากฎระเบียบที่กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้เปิดโอกาสให้สตรีได้มีส่วนร่วมในการประชุมต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

ในส่วนของการประชุมของสหภาพรัฐสภานั้น มีการจัดตั้ง “การประชุมสหภาพรัฐสภาสตรี” (Forum of Women Parliamentarians) ขึ้นในการประชุมสมัชชาสหภาพรัฐสภา มีคณะกรรมการบริหารสหภาพรัฐสภาสตรีซึ่งเป็นผู้กำหนดให้มีการประชุมสหภาพรัฐสภาสตรีระหว่างการประชุมสมัชชาสหภาพรัฐสภาปีละ ๒ ครั้ง เพื่อเตรียมความพร้อมของการประชุมสหภาพรัฐสภาสตรี คณะกรรมการบริหารสหภาพรัฐสภาสตรี ประกอบด้วยตัวแทนจากกลุ่มภูมิภาคสตรีทั้งสมาชิกถาวรและสมาชิกสำรอง โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๒ ปี กลุ่มภูมิภาคใดที่ครบวาระการดำรงตำแหน่งแล้วจะต้องจัดให้มีการเลือกตั้งตัวแทนของภูมิภาคนั้นใหม่เพื่อดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกคณะกรรมการฯ

การประชุมสหภาพรัฐสภาสตรีจัดขึ้นเพื่อพิจารณาประเด็นสำคัญทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ตามวาระของสมัชชาโดยเน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของสตรีและหาแนวทางการพัฒนาแผนงานของสตรีในสหภาพรัฐสภา แลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยเฉพาะความก้าวหน้าในเรื่องของสตรีหรือความเท่าเทียมระหว่างเพศโดยเฉพาะในด้านนิติบัญญัติ ยกตัวอย่างหัวข้อการประชุมที่น่าสนใจของการประชุมสมาชิกรัฐสภาสตรี ครั้งที่ ๑๘ ในการประชุมสมัชชาสหภาพรัฐสภา ครั้งที่ ๑๒๘ ณ สาธารณรัฐเอกวาดอร์ เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๖ มีการกล่าวถึงการติดตามการรับรองแผนปฏิบัติการด้านรัฐสภาที่ตระหนักถึงความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย (Plan of Action on Gender-sensitive parliaments) มุ่งเป้าหมายการเพิ่มจำนวนสมาชิกรัฐสภาสตรีในการเข้าร่วมการประชุมสมัชชาสหภาพรัฐสภาและกลุ่มหุ้นส่วนความร่วมมืออื่น ๆ นอกจากนี้ ยังมีการอภิปรายร่วมกันระหว่างสมาชิกรัฐสภาสตรีและบุรุษ ในหัวข้อ “ความรุนแรงต่อสตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรุนแรงทางเพศ” (Violence against women, in particular sexual violence) ทั้งนี้ ย้อนกลับไปเมื่อปี ๒๕๕๖ กฎหมายของประเทศไทยมีพัฒนาการอย่างมาก เนื่องจากได้ให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) และมีการปรับประยุกต์ใช้สอดคล้องกับปฏิญญาฯ ด้วย ส่งผลทำให้ประเทศไทยมีการปรับข้อกฎหมายเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรีมากยิ่งขึ้น ช่วยลดปัญหาความรุนแรงต่อสตรีลงได้

ล่าสุดในการประชุมรับฟังความคิดเห็นภาครัฐสภา ประจำปี ๒๕๖๓ (2020 Parliamentary Hearing at the United Nations) เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาตินครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา หัวข้อหลักของการประชุมรับฟังความคิดเห็นภาครัฐสภาประจำปีนี้ คือ เรื่อง “การศึกษาในฐานะปัจจัยสำคัญของสันติภาพและการพัฒนาที่ยั่งยืน : สู่การนำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ ๔ ไปปฏิบัติให้บรรลุผล” ซึ่งหนึ่งในหัวข้อย่อยในการอภิปรายทั้ง ๗ หัวข้อ คือ เรื่อง “การศึกษาในฐานะเครื่องมือสำคัญในการเสริมพลังอำนาจให้แก่ผู้หญิงและเด็กหญิง (แผนปฏิบัติการปักกิ่ง+25) (Education as a key instrument to empower women and girls (Beijing +25)) โดยได้มุ่งประเด็นไปที่ช่องว่างด้านการศึกษา ซึ่งเป็นอุปสรรคนำไปสู่ปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน การกีดกันไม่ให้ผู้หญิงและเด็กหญิงเข้าถึงโอกาสที่จะพัฒนา

คุณภาพชีวิต ประเด็นเหล่านี้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ ๕ การบรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ ใจความสำคัญคือการพิจารณาปรับนโยบายที่มีลักษณะเลือกปฏิบัติ การปรับบรรทัดฐานและแนวปฏิบัติทางวัฒนธรรมที่มีผลทำให้ผู้หญิงและเด็กหญิงไม่มีโอกาสได้เข้าเรียน หรือต้องออกจากโรงเรียนก่อนวัยอันควร

๒. สมัชชารัฐสภาเอเชีย (Asian Parliamentary Assembly: APA)

สมัชชารัฐสภาเอเชีย มีเป้าหมายหลักในการส่งเสริมสันติภาพ ปกป้องสิทธิมนุษยชนและเสริมสร้างประชาธิปไตยในภูมิภาคเอเชีย ต่อมาขยายความร่วมมือและยกระดับการส่งเสริมกระบวนการด้านประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาลของภูมิภาคเอเชียทั้งหมด ปัจจุบันมีประเทศสมาชิกจำนวน ๔๔ ประเทศ ประเทศผู้สังเกตการณ์ จำนวน ๑๔ ประเทศ และองค์กรผู้สังเกตการณ์ของสมัชชารัฐสภาเอเชีย อีก ๑๒ องค์กร สำนักงานเลขาธิการ APA เป็นสำนักงานชั่วคราว เนื่องจากมีการหมุนเวียนเปลี่ยนไปตามประเทศที่ดำรงตำแหน่งประธาน APA โดยปัจจุบัน (ปี ๒๕๖๓) สำนักงานเลขาธิการ APA ตั้งอยู่ ณ กรุงเตหะราน สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน

เนื่องจากเป้าหมายหลักของการประชุมมุ่งเน้นเรื่องการส่งเสริมสันติภาพ ปกป้องสิทธิมนุษยชนและเสริมสร้างประชาธิปไตยในภูมิภาคเอเชียเป็นเรื่องหลัก ประเด็นเรื่องความเท่าเทียมระหว่างทางเพศจึงเป็นเรื่องรองอย่างไรก็ตาม สมัชชารัฐสภาเอเชียได้ตระหนักถึงประเด็นเรื่องบทบาทของสตรีในทางการเมือง โดยมีข้อมติเกี่ยวกับสมาชิกรัฐสภาสตรีของ APA (Resolution of APA Women Parliamentarians) มีเนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสตรีในทางวิทยาศาสตร์ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ รวมถึงการสร้างสันติภาพ ทั้งนี้ ข้อมติดังกล่าวได้กล่าวถึงการส่งเสริมให้สตรีเข้ามามีบทบาทในทางการเมืองด้วยการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แต่มีได้ระบุชัดเจนว่าจะกำหนดให้สตรีเข้ามามีบทบาททางการเมืองอย่างไร อนึ่งข้อมติดังกล่าวมีการปรับปรุงแก้ไขให้ทันต่อเหตุการณ์ทุกปี

๓. รัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก (Asian Pacific Parliamentary Forum: APPF)

การประชุมรัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิกเป็นองค์การการประชุมของสมาชิกรัฐสภาในภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก ซึ่งจัดตั้งด้วยวัตถุประสงค์ให้สมาชิกรัฐสภาได้หารือร่วมกันในประเด็นปัญหาต่าง ๆ ของภูมิภาคอันเป็นผลจากการเติบโตทางเศรษฐกิจภายหลังสงครามเย็น รวมทั้งส่งเสริมประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพของพลเมืองและสันติภาพในภูมิภาคด้วย ปัจจุบันมีประเทศสมาชิก จำนวน ๒๗ ประเทศจากประเทศในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก

ในการประชุมประจำปี (Annual Meeting) จะมีการจัดการประชุมสมาชิกรัฐสภาสตรี (Meeting of Women Parliamentarians) โดยการประชุมฯ จะมีขึ้นก่อนการประชุมประจำปี ๑ วัน จัดขึ้นครั้งแรกในการประชุม APPF ครั้งที่ ๒๔ ปี ๒๕๕๙ ณ ประเทศแคนาดาและดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ที่ประชุมสมาชิกรัฐสภาสตรีเห็นชอบที่จะให้การประชุมฯ ดังกล่าวเป็นการประชุมถาวร จากนั้น ที่ประชุมสมัชชาใหญ่ฯ ได้ทำข้อยุติกรณีการปรับแก้ไขธรรมนูญขององค์กรในส่วนข้อบังคับให้บรรจุเรื่องการประชุมสมาชิกรัฐสภาสตรีเป็นส่วนหนึ่งของการประชุมประจำปีถาวร

สำหรับหัวข้อการประชุมด้านสตรีที่รัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิกให้ความสนใจ ตัวอย่างเช่น ในการประชุมประจำปี ครั้งที่ ๒๖ เมื่อปี ๒๕๖๑ มีการเสนอข้อมติว่าด้วยการสนับสนุนความเท่าเทียมทางเพศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและความมั่งคั่งร่วมกัน ซึ่งอ้างอิงอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) อนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) อันมีเนื้อหา

เกี่ยวกับช่องว่างระหว่างเพศที่เกิดขึ้นทั่วโลก โดยเรียกร้องให้มีการสนับสนุนด้านนิติบัญญัติต่อสตรีและให้โอกาสทางกฎหมาย เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การศึกษา รวมไปถึงการแพทย์และสาธารณสุข

ต่อมา ในการประชุมประจำปี ครั้งที่ ๒๗ เมื่อปี ๒๕๖๒ มีการเสนอข้อมติว่าด้วยการสนับสนุนความเท่าเทียมทางเพศและสร้างพลังอำนาจแก่สตรีในการตัดสินใจในทุกๆระดับ ซึ่งอ้างอิงถึงปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการ โดยเรียกร้องให้รัฐสภาประเทศสมาชิกพัฒนากลไกการเสนอชื่อและแต่งตั้งผู้สมัครสตรีในตำแหน่งอาวุโส เพิ่มจำนวนสตรีในตำแหน่งที่ต้องมีการตัดสินใจในระดับชาติและระดับท้องถิ่น รวมทั้งสถาบันภาครัฐ

การประชุมประจำปีรัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก ครั้งที่ ๒๘ เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๖๓ ณ เครือรัฐออสเตรเลีย มีการประชุมสมาชิกรัฐสภาสตรีมีสาระสำคัญที่ได้รับการกล่าวถึง ๓ เรื่อง ได้แก่ ๑) การสนับสนุนความเท่าเทียมทางเพศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและความรุ่งเรืองร่วมกัน โดยตระหนักถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ปี ๒๕๗๓ ๒) การพัฒนาการเข้าถึงการศึกษา นวัตกรรมและเทคโนโลยีของสตรีและเด็กหญิง และ ๓) การสนับสนุนความเท่าเทียมทางเพศและสร้างพลังอำนาจของสตรีในการตัดสินใจทุกระดับ

ประเทศสมาชิก APPF มีความพยายามที่จะมุ่งไปสู่ความเสมอภาค แต่ยังคงต้องใช้ความพยายามในการลดช่องว่างของการมีส่วนร่วมทั้งในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง และยังคงต้องลดความรุนแรงต่อสตรีด้วย โดยเป้าหมายคือ การจัดทำกฎหมายภายในประเทศให้สอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศ ทั้งนี้ หัวข้อที่ให้ความสนใจหลักคือการมีส่วนร่วมของสตรีทางการเมือง เนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นที่จะส่งผลต่อนโยบายที่ได้รับการพิจารณาและวิธีการแก้ไขปัญหา

อย่างไรก็ตาม การประชุมประจำปีของ APPF ไม่มีการระบุด่วนของสตรีในการประชุมฯ นอกจากนี้ ในการประชุมสมาชิกรัฐสภาสตรีก็ไม่มีการระบุด่วนของผู้แทนที่เป็นสตรีในการประชุมฯ ด้วย

๔. สหภาพสมาชิกรัฐสภาเอเชียและแปซิฟิก (Asian Pacific Parliamentarians' Union: APPU)

สหภาพสมาชิกรัฐสภาเอเชียและแปซิฟิกเป็นองค์กรที่ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการรักษาไว้ซึ่งอิสรภาพและการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพื่อสันติสุขและความเจริญรุ่งเรืองที่ยั่งยืนของทวีปเอเชียและแปซิฟิก ปัจจุบันสหภาพสมาชิกรัฐสภาเอเชียมีประเทศสมาชิกที่มีหน่วยประจำชาติ จำนวน ๒๓ ประเทศ สำนักงานเลขาธิการกลางสหภาพสมาชิกรัฐสภาเอเชียและแปซิฟิก ตั้งอยู่ที่กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น

ที่ผ่านมาสหภาพสมาชิกรัฐสภาเอเชียและแปซิฟิกให้ความสำคัญกับหัวข้อเรื่องพลังงานทดแทน ภาวะโลกร้อน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้น ข้อมติที่ได้รับการเสนอในที่ประชุมฯ จึงเป็นข้อมติที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางพลังงาน ภาวะโลกร้อน และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเรียกร้องให้เน้นความสำคัญของความร่วมมือระหว่างรัฐบาลและประชาชนในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้พลังงานควบคู่กับการรักษาสภาพแวดล้อมเป็นหลัก ในที่ประชุมสหภาพสมาชิกรัฐสภาเอเชียและแปซิฟิกจึงไม่มีการประชุมเฉพาะด้านที่เกี่ยวกับสตรี

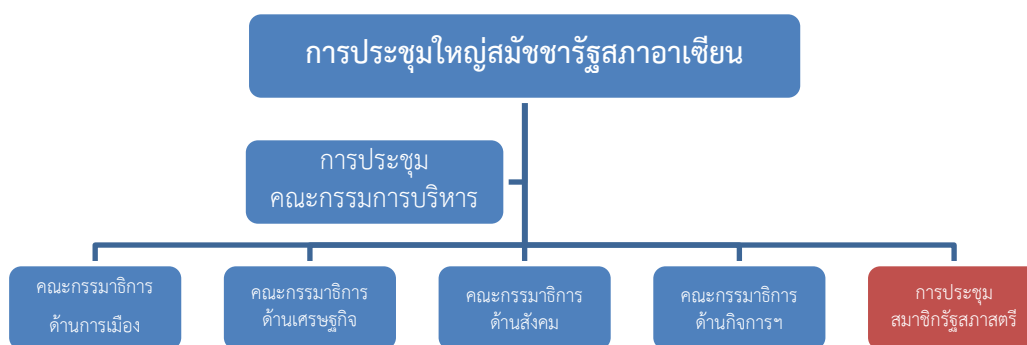
สหภาพสมาชิกรัฐสภาเอเชียและแปซิฟิกไม่เคยมีการประชุมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ ส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องความเจริญภายในภูมิภาคในด้านสิ่งแวดล้อม พลังงานทดแทน การเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงไม่มีการกำหนดกฎเกณฑ์ใดเกี่ยวกับสัดส่วนของสตรีในการประชุมฯ

๕. สมัชชารัฐสภาอาเซียน (ASEAN Inter-Parliamentary Assembly: AIPA)

สมัชชารัฐสภาอาเซียนเป็นการรวมตัวกันของรัฐสภาประเทศสมาชิกในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จำนวน ๑๐ ประเทศ และประเทศผู้สังเกตการณ์ จำนวน ๑๒ ประเทศ ๑ องค์กร มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐสภาแห่งชาติในอาเซียนให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้นเนื่องจากขณะนั้นความร่วมมือของอาเซียนนั้นมีอยู่ในทุกรอบแล้ว แต่ยังขาดความร่วมมือในกรอบของระดับรัฐสภา

ในกรอบการทำงานของสมัชชารัฐสภาอาเซียน ที่ประชุมใหญ่สมัชชารัฐสภาอาเซียนได้กำหนดให้หัวข้อของสตรีมีบทบาทสำคัญในที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีของทุกปี โดยกำหนดให้มี “การประชุมสมาชิกรัฐสภาสตรีของสมัชชารัฐสภาอาเซียน” (The Meeting of Women Parliamentarians of AIPA) เป็นคณะกรรมการหนึ่งในการประชุม เช่นเดียวกับคณะกรรมการด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และกิจการสมัชชาฯ ดังนั้น จึงมีการระบุด้านของสมาชิกรัฐสภาที่จะเข้าร่วมการประชุมใหญ่สมัชชารัฐสภาอาเซียนในแต่ละปีเพื่อให้เข้าร่วมการประชุมสมาชิกรัฐสภาสตรีว่าควรมีสัดส่วนเป็นหนึ่งในห้าของจำนวนคณะผู้แทนที่ได้รับเชิญ

แผนภาพองค์ประกอบของการประชุมใหญ่สมัชชารัฐสภาอาเซียน

นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการ AIPA ยังมีร่วมมือกับองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมัน (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit: GIZ) จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการตามข้อดีที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศและประเด็นเกี่ยวกับเด็กและสตรี ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมของสตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของสตรีในโลกปัจจุบันให้สามารถผ่านพ้นความท้าทายที่มีต่อความเท่าเทียมทางเพศทั้งทางสังคมและการเมืองของสตรีในอาเซียน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพประเทศอาเซียนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นว่า ในการประชุมใหญ่สมัชชารัฐสภาอาเซียนแต่ละปี ประเทศเจ้าภาพจะเชิญคณะผู้แทนเข้าร่วมการประชุมฯ จำนวน ๑๕ คน โดยในคณะผู้แทนควรจะต้องประกอบด้วยสมาชิกรัฐสภาสตรีอย่างน้อย ๓ คน หรือคิดเป็นหนึ่งในห้าของคณะผู้แทนรัฐสภาที่จะเข้าร่วมการประชุมฯ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้แทนสตรีที่อยู่ในคณะผู้แทนเข้าร่วมการประชุมสมาชิกรัฐสภาสตรีของสมัชชารัฐสภาอาเซียน อย่างไรก็ตาม การประชุมสมาชิกรัฐสภาสตรีฯ ดังกล่าวมิได้จำกัดเฉพาะผู้แทนที่เป็นผู้หญิงเท่านั้น หากผู้แทนที่เป็นผู้ชายประสงค์จะเข้าร่วมการประชุมก็สามารถที่จะเข้าร่วมการประชุมได้

หัวข้อการประชุมด้านสตรีที่สมัชชารัฐสภาอาเซียนให้ความสนใจนั้น มีความหลากหลาย แต่มีระบุอยู่ในการประชุมใหญ่สมัชชารัฐสภาอาเซียนทุกปี โดยในการประชุมคณะกรรมการด้านสมาชิกรัฐสภาสตรีที่เกิดขึ้นระหว่างการประชุมใหญ่สมัชชารัฐสภาอาเซียน ครั้งที่ ๔๐ เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๖๒

ณ กรุงเทพมหานคร มีการรับรองข้อมติว่าด้วยการสนับสนุนความเท่าเทียมทางเพศและการเสริมสร้างศักยภาพของสตรีในอาเซียน

เนื้อหาของข้อมติสนับสนุนให้พัฒนาหรือเสริมสร้างกฎหมาย นโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงทรัพยากรและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อสร้างความเสมอภาคทางเพศ รวมทั้ง กระตุ้นให้แลกเปลี่ยนความรู้และแนวปฏิบัติอันเป็นเลิศ เพื่อสนับสนุนความเท่าเทียมทางเพศและการส่งเสริมศักยภาพสตรีในอาเซียนตามปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการ

นอกจากนี้ ยังรับรองข้อมติว่าด้วยการจัดช่องว่างทางเพศในภาวะเปราะบางที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี โดยให้ความสำคัญกับนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมศักยภาพสตรี อ่างถึงวิสัยทัศน์อาเซียนและการประชุมของสหประชาชาติที่ต้องการลดช่องว่างทางเพศในภาวะเปราะบางที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี ซึ่งผู้หญิงอาจจะมีศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีเหล่านั้นน้อยกว่าผู้ชาย ทั้งนี้ ใจความสำคัญคือ ต้องการให้มีการอบรมและการให้ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีในถิ่นทุรกันดาร ให้โอกาสทางการศึกษาและลด ความเหลื่อมล้ำทางเพศ ให้โอกาสผู้หญิงได้รู้หนังสือ โดยเฉพาะในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิศวกรรม คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้บรรลุการเติบโตและการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

บทสรุป

แม้ภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกภายใต้รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่มีบทบัญญัติใหม่โดยมีความมุ่งหมายเพื่อต้องการเพิ่มจำนวนสตรีในรัฐสภาให้มากขึ้น แต่จากจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงที่ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ ที่ผ่านมานั้นจะเห็นได้ว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้นไม่มากนักหากเปรียบเทียบกับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสตรีในการเลือกตั้งครั้งก่อนเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ แต่หากเปรียบเทียบกับจำนวนสตรีในรัฐสภาเมื่อปี ๒๕๓๘ หรือปีที่ได้ออกปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการ ปี ๒๕๓๘ ในขณะนั้นประเทศไทยมีจำนวนสมาชิกรัฐสภาสตรีเพียงร้อยละ ๖.๑ เท่านั้น ขณะที่ในปี ๒๕๖๓ ประเทศไทยมีจำนวนสตรีในรัฐสภาคิดเป็นร้อยละ ๑๖.๒ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐.๑ (Women in parliament: 1995-2020, Inter-Parliamentary Union Publication, ๒๕๖๓) ทั้งนี้ คณะทำงานจัดทำเอกสารวิชาการด้านสตรีฯ เชื่อว่าการมีสตรีเข้ามาทำหน้าที่ในด้านนิติบัญญัติโดยเฉพาะในฐานะเป็นสมาชิกแห่งสภาจะช่วยให้การพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสตรีหรือความเท่าเทียมระหว่างเพศได้รับการผลักดันอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ ผู้หญิงควรมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น เนื่องด้วยการศึกษาของผู้หญิงในประเทศไทยมีได้ด้อยกว่าเพศชาย เพราะประเทศไทยให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้หญิงและผู้ชายเท่าเทียมกัน เพียงแต่เมื่อสำเร็จการศึกษา ผู้หญิงสมรสและทำหน้าที่เป็นแม่ดูแลคนในครอบครัวจึงอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้หญิงเข้ามาทำงานทางการเมืองในจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับเพศชาย ประกอบกับปัจจัยด้านสื่อและการใช้ความรุนแรงแก่สตรีก็ส่งผลต่อจำนวนสตรีในทางการเมือง ปฏิญญาฯ ให้ความสำคัญกับการเพิ่มจำนวนสตรีในทางการเมืองและแสดงความกังวลอย่างมากในเรื่องของอำนาจในการตัดสินใจของสตรีซึ่งเห็นควรให้สตรีได้ครองตำแหน่งในระดับที่สามารถทำการตัดสินใจได้ นอกจากนี้ เวทีการประชุมรัฐสภาระหว่างประเทศซึ่งประกอบด้วยการประชุมพหุภาคีของฝ่ายนิติบัญญัติในกรอบต่าง ๆ ซึ่งทุกกรอบสามารถผลักดันประเด็นเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศให้เกิดขึ้นได้จริงและมีผลต่อสตรีทั่วโลกโดยผ่านการออกกฎหมายของประเทศ การพิจารณาจัดสรรงบประมาณที่คำนึงถึงมิติของสตรีเพศ รวมถึงการใช้กลไกต่าง ๆ ของฝ่ายนิติบัญญัติในฐานะที่เป็นผู้แทนของประชาชนอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กฎกระทรวง กำหนดประเภทของสถานศึกษาและการดำเนินการของสถานศึกษา ในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๖๑, พ.ศ. ๒๕๖๑ สืบค้น ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๓ จาก <https://www.rsathai.org/contents/12519>

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (๒๕๖๐). *ยุทธศาสตร์การพัฒนสตรี พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔*.

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. ๒๕๖๒. *สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม เชื่อมโยงความเท่าเทียมระหว่างเพศ : สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน*. สืบค้นจาก <https://www.mhesi.go.th/home/index.php/pr/news/739-2019-12-18-13-35-39> วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๓

ความเท่าเทียมทางเพศ : คำถามที่สังคมไทยต้องขบคิด. (๔ มกราคม ๒๕๖๓). National Geographic ฉบับภาษาไทย. สืบค้น ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๓ จาก <https://ngthai.com/cultures/26986/sexual-equality-in-thai-society/>

ชานันท์ ยอดหงส์. (๒๕๖๑). อวสานนักเรียนนายร้อยตำรวจหญิง ความล้มเหลวของความเสมอภาคทางเพศ และการถดถอยของตำรวจไทย. The Matter. สืบค้น ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๓ จาก <https://thematter.co/thinkers/the-end-of-female-police-officer/61373>

ดวงฤทัย บุรณเจริญกิจ. (๒๕๖๐). *แนวคิดสตรีนิยมและขบวนการทางสังคมของผู้หญิงในประเทศไทย วิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง : ข้อถกเถียงและยุทธศาสตร์*. สืบค้น ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๓ จาก <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/thailand/13364-20170526.pdf>

ตรีวิทย์ อัครศิริศิลป์. (๒๕๖๐). *การเสริมสร้างความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย :ความเป็นไปได้ของการนำระบบโควตาผู้หญิงในการเมืองมาใช้ในสังคมไทย*. สืบค้น ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๓ จาก http://www.southeast.ac.th/SBC_Journal/Jornal_main/jornal3_2 / content/1 0 9 - 126_3-2sbj.pdf

ธีรพัฒน์ อังศุขวาลม. (๒๕๕๔). *ความไม่เท่าเทียมทางเพศ ในการบริหารรัฐกิจ*. สืบค้นจาก <http://www.public-law.net/publaw/view.aspx?id=1542> วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๓

ประชากรโลก ๙๐% อกตึกับผู้หญิง. (มีนาคม ๒๕๖๓). ข่าวกรุงเทพธุรกิจ. สืบค้น ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๓ จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/869634>

พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘. (๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๒ ตอนที่ ๑๘ ก.

ภมรรัตน์ ตันแสงอวนวงศ์. (๒๕๕๘). เพศสถานะในโรงเรียนไทย: เราเติบโตมาในแบบที่เราได้รับการสั่งสอนในโรงเรียนหรือไม่? สืบค้น ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๓ จาก

<https://blogs.worldbank.org/th/eastasiapacific/gender-in-thai-schools-do-we-grow-up-to-be-what-we-are-taught>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐. (๖ เมษายน ๒๕๖๐).ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก., น. ๘, น. ๑๘

รายงานการเข้าร่วมประชุมของคณะผู้แทนสถานิติบัญญัติแห่งชาติในการประชุมประจำปีรัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก ครั้งที่ ๒๖ ระหว่างวันที่ ๑๘-๒๑ มกราคม ๒๕๖๑ ณ กรุงเทพมหานคร สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

รายงานการประชุมประจำปีรัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก ครั้งที่ ๒๗ ระหว่างวันที่ ๑๓-๑๘ มกราคม ๒๕๖๒ ระหว่างวันที่ ๑๓-๑๘ มกราคม ๒๕๖๒ ณ จังหวัดเสียมราฐ ราชอาณาจักรกัมพูชา, หน้า ๑๑๒-๑๑๓

รู้จักปฏิญญาและแผนปฏิบัติการปักกิ่ง. (๖ มีนาคม ๒๕๕๘). สืบค้น ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๓ จาก <http://3c4teen.org/?p=1624>

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. การศึกษาไทยในอดีต. สืบค้น ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๓ จาก

<http://www.moe.go.th/index.php/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A8%E0%B8%B6%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%B2%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%AD%E0%B8%94%E0%B8%B5%E0%B8%95>

สรุปการประชุมรัฐสภาในโอกาสการประชุมคณะกรรมการว่าด้วยสถานภาพสตรี สมัยที่ ๖๓ และการประชุมข้างเคียง (side-events) ระหว่างวันที่ ๑๐-๑๖ มีนาคม ๒๕๖๒ ณ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?id=56894&filename=index

สำนักงานเลขาธิการ.การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๖๑). สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา ๒๕๕๙-๒๕๖๐. สืบค้น ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๓ จาก

<http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1634-file.pdf>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (๒๐ มีนาคม ๒๕๖๓) สืบค้นจาก

<http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/index.aspx>

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๕๒). การดำเนินงานนโยบายเรียนฟรี ๑๕ ปี อย่างมีคุณภาพ. สืบค้น ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๓ จาก

<http://www.moe.go.th/moe/upload/news20/FileUpload/8646-9873.pdf>

อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ และพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women and Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women). สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

เอกสาร ข้อมูลโดยสังเขป สมัชชารัฐสภาเอเชีย (Asian Parliamentary Assembly) ณ วันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๓ กลุ่มงานสมาคมรัฐสภาและสมาคมเลขาธิการรัฐสภา สำนักงานองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เอกสาร ภาพรวมของระบบสหภาพรัฐสภาในปัจจุบันและทิศทางในอนาคต

UN ประเทศไทย. (๒๐ มีนาคม ๒๕๖๓) สืบค้นจาก

<https://www.un.or.th/globalgoals/th/global-goals/gender-equality/>

UN ประเทศไทย, ๒๕๕๘ สืบค้นจาก <https://www.un.or.th/globalgoals/th/global-goals/quality-education/>

UN ประเทศไทย. (๒๐ มีนาคม ๒๕๖๓) สืบค้นจาก <https://www.un.or.th/globalgoals/th/the-goals/>

UNICEF Thailand. การศึกษา เด็กทุกคนควรได้เข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ. สืบค้น ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๓ จาก

<https://www.unicef.org/thailand/th/%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%A2%E0%B8%B9%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B9%80%E0%B8%8B%E0%B8%9F/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A8%E0%B8%B6%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%B2>

ภาษาต่างประเทศ

Guidelines for the elimination of sexism, harassment and violence against women in parliament. Retrieved March 20, 2020 from

<https://www.ipu.org/resources/publications/reference/2019-11/guidelines-elimination-sexism-harassment-and-violence-against-women-in-parliament>

Implementation of the Beijing Declaration and Platform for Action (1995) and the outcomes of the twenty-third special session of the General Assembly (๒๐๐๐) Retrieved March 20, 2020 from

https://www.cepal.org/mujer/noticias/paginas/3/51823/Guidance_note_English.pdf

Resolution of APA Women Parliamentarians, APA/Plenary/SC-Social/Res/2019/05 (16 December 2019). Retrieved March 20, 2020 from

<http://www.asianparliament.org/documentgroup/Resolutions-2019/102/1/view/>

Sandra Pepera. (2018, February). Why Women in Politics?. Retrieved March 20, 2020 from <https://womendeliver.org/2018/why-women-in-politics>

Tapan Kumar Sahu & Kusum Yadav. (୨୦୧୯). Women's education and political participation. Retrieved March 20, 2020 from https://www.researchgate.net/publication/330041172_Women's_education_and_political_participation

UN Women. (2014). Beijing Declaration and Platform for Action, ୧୯୯୫ Retrieved March 20, 2020 from <https://www.icsspe.org/system/files/Beijing%20Declaration%20and%20Platform%20for%20Action.pdf>
